

การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ ๔
The 4th National and International Conference, 2024

เนื่องในวาระครบรอบวันสถาปนา ๔๐ ปี วิทยาเขตเชียงใหม่
On the occasion of 40 Years Anniversary, Chiang Mai Campus

ภูมิพลังสร้างสรรค์ และพุทธนวัตกรรมในสังคมร่วมสมัย

Soft Power and Buddhist Innovations
for Contemporary Society

SBCS

วันที่ ๒๓-๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๗
Date: 23rd – 24th August 2024

ณ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

At Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chiang Mai Campus

PaMiang Sub-district, Doisaket District, Chiang Mai, Thailand

การจัดการความรู้ในองค์กรตามหลักพุทธธรรม Knowledge Management in the Organization based on the Buddhist Doctrines

อ้อมตะวัน สารพันธ์, พระวุฒิชัย มหาสัทโท, ศรีสกุล ชัยเวียง
Aomtawan Saraphun, Phra Wutthichai Mahasatto, Srisakun chaiwiang
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus
Email: aomtawansaraphan@gmail.com

บทคัดย่อ

การจัดการความรู้ในองค์กรตามหลักพุทธธรรม มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการความรู้ ด้วย “ความรู้” คือ ข้อเท็จจริง ข้อมูล และทักษะ สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า ประสบการณ์ รวมไปถึงถ่ายทอด โดยการจัดการความรู้ ผ่านกระบวนการ ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์หรือสัญชาติญาณ และความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) ซึ่งเป็นความรู้ที่สามารถรวบรวม ถ่ายทอดได้ โดยผ่านวิธีต่าง ๆ ทั้งนี้สามารถจัดเก็บให้เป็นระบบพร้อมที่จะนำมาใช้งานเพื่อพัฒนาองค์กรได้ตลอดเวลาผ่านการผสมผสานการทำงานระหว่างองค์ประกอบ คือ คน (Man) กระบวนการจัดการความรู้ (Process) และเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันมุ่งที่ความสามารถของคนในองค์กร มีความคล่องตัวตามสภาวการณ์ การวิจัยใหม่ เพื่อค้นพบสิ่งใหม่ แล้วนำผลการวิจัยนั้นไปพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และเป็นเครื่องมือที่ดี เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของความรู้ในองค์กร ผ่านกระบวนการในการจัดการความรู้ มี 5 ขั้นตอน คือ การได้มาซึ่งความรู้ การจัดเก็บความรู้ จัดระบบข้อมูล การแบ่งปันความรู้ และการใช้ความรู้ โดยใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่ส่งเสริมการจัดการความรู้ หลักไตรสิกขา คือ สติ สมาธิ และปัญญา

คำสำคัญ : การจัดการ, ความรู้ในองค์กร, หลักพุทธธรรม

Abstract

Knowledge management in organizations based on Buddhist principles is of paramount importance. Knowledge, which encompasses facts, information, and skills accumulated through education, research, and experience, is not only acquired but also transmitted. Knowledge management involves processes that handle both tacit knowledge—gained through experience, talent, or intuition—and explicit knowledge, which can be systematically collected and disseminated through various methods. This knowledge can be systematically stored and readily utilized for the ongoing development of the organization by integrating the key components: human resources, knowledge management processes, and information technology. This integration aims to create a competitive advantage by enhancing organizational agility, fostering new research to discover innovations, and continuously applying research outcomes for development. It also serves as an essential tool for building the organization's knowledge infrastructure. The knowledge management process consists of five key steps: knowledge acquisition, knowledge storage, information organization, knowledge sharing, and knowledge utilization. These steps are guided by Buddhist principles, particularly the Threefold Training: morality (*sīla*), concentration (*samādhi*), and wisdom (*paññā*).

Keywords: knowledge management, organizational knowledge, Buddhist principles

บทนำ

หลักการสำคัญของการจัดการความรู้ (Knowledge Management) คือการแบ่งความรู้ออกเป็น 2 ประเภท คือ ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน (*tacit knowledge*) เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์ หรือ สัญชาตญาณของแต่ละบุคคลในการทำความเข้าใจในสิ่งต่างๆ เป็นความรู้ที่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูด หรือลายลักษณ์อักษรได้โดยง่าย เช่น ทักษะในการทำงาน งานฝีมือ หรือการคิดเชิงวิเคราะห์ บางครั้ง จึง เรียกว่าเป็นความรู้แบบนามธรรม และความรู้ที่ชัดเจน (*explicit knowledge*) เป็นความรู้ที่สามารถรวบรวม ถ่ายทอด

ได้ โดยผ่านวิธีต่าง ๆ เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทฤษฎี คู่มือต่าง ๆ และบางครั้งเรียกว่า เป็นความรู้แบบรูปธรรม การดำเนินการจัดการความรู้เป้าหมายคือนำความรู้ประเภทที่ 1 ให้กลายเป็นประเภท ที่ 2 เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงองค์ความรู้และสามารถพัฒนาตนเอง (พระพนมภรณ์ ฐานิสโร และคณะ, 2563)

หลักธรรมนั้นมีเนื้อหาครอบคลุมเรื่องคุณธรรมความดีความงามและความสุข เป็นการกำหนดคุณค่าของแนวทางมาตรฐานความประพฤติเพื่อสร้างความสัมพันธ์ของมนุษย์ ที่มีต่อกันด้วยการปลูกฝังลักษณะนิสัยในตนเองไปจนถึงการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมซึ่ง พระพุทธศาสนาถือว่าสังคมเป็นสื่อกลางที่ช่วยให้ทุกคนมีโอกาสอันเท่าเทียมกันที่จะพัฒนาตนเองและเข้าถึงประโยชน์สุขได้มากที่สุดเพราะฉะนั้นการดำเนินชีวิตที่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับเรื่องส่วนตนบุคคลรอบข้างญาติมิตรเพื่อนร่วมงานจึงจำเป็นต้องมีธรรมะเป็นเครื่องกำกับ เพื่อเกื้อหนุนจุดหมายที่ตั้งไว้และเพื่อบรรลุประโยชน์สุขของชีวิตไปตามลำดับขั้นอันเหมาะสม (พระมหาจตุร ฤทธิมจิตโตและคณะ, 2562)

บทความนี้จะนำเสนอการจัดการความรู้ตามหลักพุทธธรรม มีเนื้อหาบทความประกอบด้วยหลักการ จัดการความรู้ การจัดการ ความรู้จึงถือว่ามีสำคัญในการพัฒนาองค์การต่าง ๆ โดยอาศัยบุคลากร “คน” เป็นผู้ขับเคลื่อนองค์การตามหลักพุทธธรรม ซึ่งประกอบด้วยการจัดการความรู้ หลักไตรสิกขา: หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการความรู้ตามหลักพุทธธรรม

การจัดการความรู้

ความหมาย “ความรู้” (Knowledge)

ความรู้ (Knowledge) ตามความหมาย พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 คือ สิ่งซึ่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า หรือประสบการณ์รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติ และทักษะความเข้าใจ หรือสารสนเทศที่ได้รับมาจากประสบการณ์สิ่งที่ได้รับมาจากการได้ยิน ได้ฟังการคิด หรือการปฏิบัติในแต่ละสาขา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) กล่าวได้ว่า ความรู้หมายถึง ข้อเท็จจริง ข้อมูล และทักษะที่เกิดจากการเรียนรู้และสั่งสมความเข้าใจผ่านประสบการณ์และการศึกษาของบุคคลหนึ่ง บุคคลใดทั้งในทางทฤษฎีและปฏิบัติ (อังคนารักษ์ บุตรสุวรรณ, 2558) และกล่าวว่า ความรู้ หมายถึง การรับรู้ข้อเท็จจริง (Facts) ความจริง (Truth) กฎเกณฑ์และข้อมูลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการศึกษา ซึ่งพฤติกรรมเบื้องต้นที่ผู้เรียน สามารถทำได้ ระลึกได้โดยได้ยิน การมองเห็น การสังเกต หรือจากประสบการณ์ทางธรรมชาติ (Natural Setting) คือ เรียนรู้จากสภาพธรรมชาติที่อยู่ใกล้ ๆ ตัว การเรียนรู้จาก

สังคม (Society Setting) เช่น จากการอ่านหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต หรือจากการเรียนการสอน (Formal Instructional Setting) คือ มีผู้แทนจากสถาบันจัดลำดับการเรียนรู้ อย่างมีจุดหมายและต่อเนื่อง เป็นต้น รวมถึงสิ่งที่ได้รับการส่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน ค้นคว้า และถ่ายทอดที่นำไปสู่การ กำหนดกรอบความคิดสำหรับการประเมินความเข้าใจ และการนำเสนอสารสนเทศและประสบการณ์ใหม่ มาผสมรวมกัน ศิริวรรณ งอกงาม, 2558) ได้ให้ความหมายของการจัดการองค์ความรู้ไว้ว่า เป็นการรวบรวม การ จัดระบบ การ จัดเก็บ และการเข้าถึงข้อมูล เพื่อสร้างเป็นความรู้เทคโนโลยีด้านข้อมูลและด้านคอมพิวเตอร์ เป็นเครื่องมือช่วยเพิ่มพลังในการจัดการความรู้แต่เทคโนโลยีด้านข้อมูลและคอมพิวเตอร์โดยตัวของมันเอง ไม่ใช่การจัดการความรู้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เป็น กฎหมายที่ออกมาเพื่อผลักดันแนวคิดธรรมาภิบาล (good governance) ให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยในมาตรา 11 กำหนดว่า ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติ ราชการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเหมาะสม วิจารณ์ พานิช (2546: 2) ด้วยเหตุนี้หน่วยงานต่าง ๆ จะต้องดำเนินการจัดการความรู้ (ประพนธ์ ภาสุกยัต, 2547: 3)

สรุป ความหมาย “ความรู้” (Knowledge) คือ ข้อเท็จจริง ข้อมูล และทักษะ สิ่งที่ส่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า ประสบการณ์ และถ่ายทอด

ความหมายการจัดการความรู้ในองค์กร (Definitions of knowledge management)

การจัดการความรู้ หมายถึง กระบวนการ เก็บรวบรวมความรู้ในองค์กรและนำความรู้ที่เก็บรวบรวมจากบุคลากรแต่ละคนมาถ่ายทอด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดการแบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายงาน เป้าหมายการ พัฒนาคน และเป้าหมายการพัฒนาองค์กรไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ (พวงพรรณ แสงนาโก, 2559) กล่าวว่าการจัดการความรู้ หมายถึง การรวบรวม องค์ความรู้ที่มีอยู่ในส่วนราชการซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคล หรือเอกสารมาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในเชิงแข่งขันสูงสุด โดยที่ความรู้มี 2 ประเภท คือ

1. ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์หรือสัญชาตญาณของแต่ละบุคคลในการทำ ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ เป็นความรู้ที่ไม่สามารถ ถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษรได้โดยง่าย เช่น ทักษะในการทำงาน

งานฝีมือ หรือ การคิดเชิงวิเคราะห์ บางครั้งจึงเรียกว่าเป็นความรู้แบบนามธรรม

2. ความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่สามารถรวบรวม ถ่ายทอดได้ โดยผ่านวิธีต่าง ๆ เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทฤษฎี คู่มือต่าง ๆ และ บางครั้งเรียกว่า เป็นความรู้แบบรูปธรรม (ศิริวรรณ งอกงาม, 2558) กล่าวว่า การจัดการความรู้ คือ ธรรมชาติ การจัดการทางธรรมชาติที่มีความหลากหลายให้สามารถอยู่ด้วยกัน ทำงานด้วยกันอย่างเป็นปกติสุขโดยความรู้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุผล และสาเหตุนั้นเป็น สิ่งที่เป็นธรรมชาติด้วย ซึ่งสามารถพิสูจน์ด้วยกระบวนการทางด้านวิทยาศาสตร์ โดยมีแนวคิด กระบวนการที่องค์การยกระดับความรู้ให้คุณค่าแก่ทรัพยากรความรู้ และจัดการทรัพยากร ความรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร โดยที่ความรู้นั้นจะต้องถูกต้องและสอดคล้องกับบุคคล และมีเวลา มีการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรู้ (พรธณี สวนเพลง, 2552) กล่าวว่า การจัดการความรู้เป็นกระบวนการ ซึ่งเป็นการจัดระเบียบเพื่อสร้างสรรค์องค์การและใช้ความรู้ เพื่อสนับสนุนและปรับปรุงองค์การ Hurley and Green (2005) กล่าวว่า การจัดการความรู้ เป็นระบบข้อมูลข่าวสาร ทักษะที่จะช่วยปรับปรุงองค์การในยุคการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ได้มา ซึ่งผลผลิตที่คุ้มค่ากว่า (Hussain, Lucas, and Ali (2004)

สรุป การจัดการความรู้ หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคลทั้งที่ได้เผยแพร่ออกมาแล้วและที่ยังฝังติดอยู่กับบุคคล ความรู้แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์หรือสัญชาตญาณ และ ความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) ซึ่งเป็นความรู้ที่สามารถรวบรวม ถ่ายทอดได้ โดยผ่านวิธีต่าง ๆ ทั้งนี้สามารถจัดเก็บให้เป็นระบบพร้อมที่จะนำมาใช้งานเพื่อพัฒนาองค์การได้ตลอดเวลา อันจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในเชิงแข่งขันสูงสุด

องค์ประกอบของการจัดการความรู้

องค์ประกอบของการจัดการความรู้ ประกอบด้วย คน (Man) เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology -I) และกระบวนการจัดการความรู้ (Process) (ศิริวรรณ งอกงาม, 2558)

องค์ประกอบในการจัดการความรู้ มี 6 องค์ประกอบ ซึ่งประกอบด้วย อังคนา รัชช์ บุตรสุวรรณ, 2558)

1. การเปลี่ยนแปลงค่านิยมและพฤติกรรมการทำงาน
2. การสื่อสารให้เข้าใจทำไมต้องมีการจัดการความรู้
3. กระบวนการและเครื่องมือในการจัดการความรู้
4. การฝึกอบรมและการจัดการเรียนรู้เรื่อง “การจัดการความรู้”

5. การวัดผล “การจัดการความรู้”

6. การยกย่องชมเชย และให้รางวัล เพื่อเป็นแรงจูงใจในการจัดการความรู้

ความสำเร็จการจัดการความรู้เกิดจากการผสมผสานการทำงานระหว่างองค์ประกอบของการจัดการความรู้ ประกอบด้วย คน กระบวนการ และเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนี้ Franklin (2005)

1) คน (people) กลยุทธ์หลักที่องค์กรใช้เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน มุ่งที่ความสามารถของคนในองค์กร ที่จะสร้างนวัตกรรมและมีความคล่องตัวที่จะปรับเปลี่ยน กลยุทธ์ตามสภาวะการณ์ การพัฒนาคนในองค์กรจึงมีความสำคัญอันดับแรกการจัดการความรู้ เป็นกลยุทธ์ กระบวนการและเทคโนโลยีที่ใช้ในองค์กร เพื่อแสวงหาสร้าง จัดการ แลกเปลี่ยน และทำให้ความรู้ที่ต้องการได้รับผลสำเร็จตามวิสัยทัศน์ที่องค์กรต้องการเป็นการผสมผสาน ความรู้จากหลายศาสตร์เช่น การบริหารจัดการและพฤติกรรมองค์การ

2) กระบวนการ (process) กระบวนการของการจัดการความรู้ ประกอบด้วย แนวทางและขั้นตอนของการจัดการความรู้ โดยต้องระบุประเภทของสารสนเทศที่ต้องการ ทั้งจากแหล่งข้อมูลภายในและภายนอก เป็นการแยกแยะว่า ความรู้ชนิดใดที่ควรนำมาใช้ใน องค์กร แล้วนำความรู้นั้นมากำหนดโครงสร้าง รูปแบบและตรวจสอบความถูกต้อง ก่อนที่จะนำมาผลิต และเผยแพร่ โดยการบริหารกระบวนการนั้นจะต้องเข้าใจวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนของ องค์กรว่าต้องการให้บรรลุเป้าหมายอะไร ขั้นตอนของการจัดการความรู้ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่

2.1) การจัดหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ (knowledge acquisition) เป็นขั้นตอนของการพัฒนาและการสร้างความรู้ใหม่เช่น การวิจัยและพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ (ซุมคักต์ อินทร์รักษ์, 2548) ที่กล่าวสนับสนุนว่า การได้มาซึ่งความรู้จำเป็นต้อง อาศัยการวิจัยจะทำให้มีความรู้ใหม่อยู่เสมอ เมื่อนำผลการวิจัยไปใช้ก่อให้เกิดปัญหาใหม่ก็มี การวิจัยใหม่ ค้นพบสิ่งใหม่ นำผลการวิจัยนั้นไปพัฒนาอย่างต่อเนื่องเกิดสิ่งที่เรียกว่า วิจัยและ พัฒนา (research and development) เป็นวงจรของการจัดการความรู้

2.2) การแบ่งปันความรู้ (knowledge sharing) เป็นการใช้ความรู้ร่วมกันในองค์กรมี 4 ระดับ ได้แก่ Know What (รู้ว่าเป็นอะไร เป็นความรู้ข้อเท็จจริง) Know How (รู้วิธีการ เป็นความสามารถในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติ) Know Why (รู้เหตุผล เป็นความรู้เชิงเหตุผลระหว่างเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ผลของประสบการณ์ แก้ปัญหามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น) และ Care Why (ใส่ใจกับเหตุผล เป็นความรู้ในเชิงความคิดสร้างสรรค์ริเริ่มที่ต้องการแก้ไขปัญหาและทำให้อัตลักษณ์) การแบ่งปันความรู้เป็นการ

สร้างวัฒนธรรมใหม่ในองค์กร

2.3) การใช้หรือเผยแพร่ความรู้ (knowledge utilization) เป็นการเผยแพร่สารสนเทศให้คนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้ในองค์กรได้ เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจและการดำเนินงานเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งการจัดการความรู้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือ เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของความรู้ในองค์กรให้เป็นความรู้ที่เกิดประโยชน์ต่อบุคคลและองค์กร

3) เทคโนโลยีสารสนเทศ (technology) การจัดการความรู้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือ เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของความรู้ในองค์กรให้เป็นความรู้ที่เกิดประโยชน์ต่อบุคคลนั้นในเวลาและรูปแบบที่บุคคลนั้นต้องการ เรียกว่าระบบบริหารความรู้ ซึ่งประกอบไปด้วย เทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดเก็บสารสนเทศ (repositories) เครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่าย (server) จัดเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ รวมทั้งการเผยแพร่เนื้อหาข้อมูลไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แพลตฟอร์มที่ทำให้เกิดการทำงานร่วมกัน (collaborative platforms) การมีระบบและฐานข้อมูลที่ใช้งานร่วมกันได้ สนับสนุนการทำงานร่วมกัน ระบบเครือข่าย (network) เป็นโครงสร้างพื้นฐานระบบเครือข่ายช่วยสนับสนุนการสื่อสารและการสนทนา และวัฒนธรรม (culture) เช่นวัฒนธรรมองค์กรที่ช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนและใช้ข้อมูลร่วมกัน

สรุป องค์ประกอบของการจัดการความรู้ ความสำเร็จการจัดการความรู้เกิดจากการผสมผสานการทำงานระหว่างองค์ประกอบ คือ คน (Man) เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology -I) และกระบวนการจัดการความรู้ (Process)

ประเภทของแหล่งเรียนรู้ในองค์กร

Dr.Ryoko Toyama (Associate Professor, Graduate School of Knowledge Science, Japan Advanced Institute of Science and Technology) ได้แบ่งความรู้ตามความสามารถในการถ่ายทอดออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. Tacit Knowledge เป็นความรู้ที่อยู่ในสมองคน ได้มาจากประสบการณ์ สัญชาตญาณหรือพรสวรรค์ ส่วนหนึ่งยากต่อบรรยายเป็นถ้อยคำ หรือสูตรสำเร็จ ขึ้นอยู่กับความเชื่อและทักษะเชิงวิชาการของบุคคลที่จะกลั่นกรอง ความรู้ชนิดนี้สามารถพัฒนาและแบ่งปันกันได้ และเป็นความรู้ที่จะทำให้เกิดการได้เปรียบในการแข่งขัน บางแหล่งข้อมูลเรียกความรู้ชนิดนี้ว่า ภูมิปัญญา

2. Explicit Knowledge เป็นความรู้ที่เป็นเหตุเป็นผล สามารถบรรยาย หรือถอด

ความออกมาได้ในรูปของทฤษฎี การแก้ไขปัญหา คู่มือ และฐานข้อมูล เป็นลักษณะของความรู้อื่นที่ทุกคนสามารถเข้าถึงหรือหาซื้อได้

นอกจาก 2 ประเภท ข้างต้น มีความรู้ลักษณะหนึ่งซึ่งนักวิชาการบางท่านได้เพิ่มเติมขึ้นมา ได้แก่ Implicit knowledge จัดเป็นความรู้ภายในองค์กรที่อาจจะไม่เห็นชัดเจน เช่น กระบวนการปฏิบัติงานกฎระเบียบข้อบังคับ เป็นต้น

สรุป ประเภทของแหล่งเรียนรู้ในองค์กร มี 2 ประเภท คือ Tacit Knowledge เป็นความรู้ที่อยู่ในสมองคน และ Explicit Knowledge เป็นความรู้ที่เป็นเหตุเป็นผล

กระบวนการของการจัดการความรู้ในองค์กร

ขั้นตอนในการจัดการความรู้มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ (Seng, Zannes, & Pace, 2002)

1) การได้มาซึ่งความรู้ (capturing knowledge) เป็นวิธีการได้มาซึ่งความรู้
2) การจัดเก็บความรู้ (storing knowledge) นำความรู้ที่ได้มาจัดเก็บในรูปแบบข้อมูลหรือรูปแบบอื่น ๆ

3) จัดระบบข้อมูล (processing knowledge) การพิจารณากลับกรองความรู้เปรียบเทียบกับความรู้ วิเคราะห์ แบ่งแยกประเภทความรู้

4) การแบ่งปันความรู้ (sharing knowledge) การถ่ายทอดความรู้ผ่านระบบข้อมูลข่าวสาร หรือผ่านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

5) (using knowledge) ใช้แก้ปัญหาและนำมาปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

การจัดการความรู้ในมุมมองด้านนโยบายและการปฏิบัติ สามารถใช้สนับสนุนการบริหารการศึกษาในการสนับสนุนการเรียนการสอน การจัดการความรู้เป็นการทำให้สถานศึกษา ได้เตรียมตัวพัฒนาไปสู่ยุคข่าวสาร เพราะสังคมแห่งความรู้ (knowledge based society) องค์กรสามารถสำเร็จได้ ต้องสามารถพิจารณาสร้างสรรค์และเห็นคุณค่าของทุนความรู้ (Rowley, 1999) ความรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะความรู้เปรียบเสมือนอาหารขององค์กรแห่งการเรียนรู้ (Marquardt, 1996) กระบวนการจัดการความรู้ต้องไม่เน้นการควบคุม เพราะเป็นการแบ่งปัน ร่วมมือและการใช้ทรัพยากรความรู้ด้วยกระบวนการจัดการความรู้

กระบวนการจัดการความรู้ แบ่งออกเป็น 7 กระบวนการ ได้แก่ การค้นหาความรู้ (Knowledge identification) การเสาะและ แสวงหาความรู้ (Knowledge creation and acquisition) การจัดระบบความรู้ (Knowledge organization) การประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge codification and refinement) การเข้าถึงความรู้ (Knowledge access) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge sharing) การเรียนรู้ (Learning) (พวง

พรรณ แสงนาโก, 2559)

สรุป ขั้นตอนในการจัดการความรู้ มี 5 ขั้นตอน คือ การได้มาซึ่งความรู้ การจัดเก็บความรู้ จัดระบบข้อมูล การแบ่งปันความรู้ และการใช้ความรู้ ส่วนกระบวนการจัดการความรู้ คือ ความรู้เปรียบเสมือนอาหารขององค์การแห่งการเรียนรู้ แบ่งได้ 7 ด้าน ดังนี้ การค้นหาความรู้ การเสาะ และแสวงหาความรู้ การจัดระบบความรู้ การประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเรียนรู้

หลักพุทธธรรม

แนวคิดและกระบวนการในการจัดการความรู้แนวพุทธ

เราต้องเห็นตรงกันก่อนว่า ปัญญาคืออะไร คำว่า ปัญญาในภาษาไทยหมายถึงความรู้ (Knowledge) และความรอบรู้ (Wisdom) ตรงนี้แหละที่เราใช้คากากวม ความรู้ทั่วไป (Knowledge) เราก็เรียกว่าปัญญา ดังข้อความที่ว่า “ทรัพย์สินนี้มิไกล ใครปัญญาไฉน หาได้ไม่นาน ทิวแคว้นดินแดน มีสินทุกสถาน ผู้ใดเกียจค้าน บ่พานพบเลย” ในภาษาอังกฤษเราใช้คำว่าความรู้ต่างจากคำว่าปัญญานั้นคือความรู้หมายถึงสัจยะ (Knowledge) ส่วนคำว่าปัญญาหมายถึงความฉลาดรอบรู้ (Wisdom) (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต) (พระธรรมโกศาจารย์ 2546)

ความหมายของคำว่า “พุทธธรรม” หรือ “พระธรรม” คือธรรมะของพระพุทธเจ้านั้นมีมากมายถึง 84,000 พระธรรมชั้นนี้เกี่ยวกับความจริงตามธรรมชาติของมนุษย์ที่มีทั้งความทุกข์และวิธีการดับทุกข์

คำว่า “หลักพุทธธรรม” ในที่นี้จึงหมายถึง หลักธรรมคำสอนที่เชื่อกันว่าเป็นผลแห่งการค้นคว้า เป็นภูมิรัฐภูมิปัญญาของพระพุทธองค์ที่ถูกถ่ายทอดสืบต่อมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 2500 ปีแล้ว และได้ชื่อว่าเป็นภูมิปัญญาโลกเป็นภูมิปัญญาของมนุษยชาติเป็นมรดกโลกที่หาค่ามิได้ (สุภาคย์ อินทองคง, 2550)

พระพุทธเจ้าสอนวิธีการเรียนรู้

เมื่อได้ศึกษาแนวคิดของนวัตกรรมจะพบว่า การคิดและการกระทำเรื่องใหม่หรือเรื่องเก่ามาพัฒนา ใหม่ให้ทุกคนยอมรับไปปฏิบัติตามได้ผลดี ผู้เขียนคิดว่านี่คือนวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กิรติ ยศย์ยง ได้ให้ความหมายว่า นวัตกรรม เป็นกระบวนการสร้างสรรค์ คิดค้น พัฒนา สามารถนำไปปฏิบัติจริง และมีการเผยแพร่ออกสู่ชุมชน ในลักษณะเป็นของใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน หรือของเก่าที่มีอยู่แต่เดิม แต่ได้รับการปรับปรุงเสริมแต่งพัฒนาขึ้นใหม่ให้มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ (กิรติ ยศย์ยง, 2552) กล่าวว่ นวัตกรรมเป็นแนวคิด การ

ปฏิบัติ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ที่ยังไม่เคยใช้มาก่อน หรือเป็นการ พัฒนาตัดแปลงจากของเดิม ที่มีอยู่แล้วให้ทันสมัยและใช้ประโยชน์ได้ดียิ่งขึ้น (กิดานันท์ มลิทอง, 2545)

หลักไตรสิกขา

หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ในองค์กร คือ หลักไตรสิกขา (ที.ปา. (ไทย) 11/228/231) คือ การศึกษาเรื่อง “ศีล” เพื่อการฝึกอบรมข้อปฏิบัติ ความประพฤติทางกาย ศึกษาเรื่อง “สมาธิ” การฝึกอบรมทางจิตใจให้เกิดคุณธรรมและศึกษา “ปัญญา” ให้เกิดความรู้แจ้งเข้าใจความเป็นธรรม ของสรรพสิ่งสามารถแก้ไขปัญหาพัฒนา สร้างสรรค์สิ่งใหม่โดยปฏิบัติตามแนวทางของหลักอริยมรรค 8 ประการ อันมุ่งหมายไปสู่ ประโยชน์ที่เกิดต่อตนเอง ประโยชน์ที่เกิดแก่ผู้อื่น และประโยชน์ที่เกิดแก่สังคม ทั้งในภาวะ ปัจจุบัน ในอนาคต และการเกิดประโยชน์อันสูงสุด สรุปได้ว่า การมีศีลที่บริสุทธิ์เป็นพื้นฐาน จะทำให้เกิดสมาธิ ได้ง่ายมีสติที่มั่นคงแน่วแน่ไม่หวั่นไหวปัญญาย่อมเกิดขึ้นตามมาได้รวดเร็ว (อำนาจ บัวศิริ, 2561)

ไตรสิกขา คือ หลักการศึกษาหรือการฝึกฝนอบรม ซึ่งกำหนดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาหรือ ทำความปลอด ทุกข์ให้สำเร็จผลตามหลักปฏิจจสมุพบาท ไตรสิกขา เป็นกระบวนการศึกษาที่มี องค์ประกอบ 3 ชั้น คือ ศีล สมาธิปัญญา โดยองค์ประกอบ 3 ชั้นนี้มีได้แบ่งเป็นขั้นตอนต่าง หากัน แต่คาบเกี่ยวกันไปโดยตลอด ที่เป็นขั้น เพราะเป็นปัจจัยส่งทอดแก่กัน เรียงลำดับตาม หน้าที่ที่ทำให้เข้าถึงจุดหมาย คือ การแก้ปัญหา หรือให้เกิดตัว การศึกษาที่แท้ปัญญาคือตัว ให้สำเร็จกิจของการศึกษา คือเป็นตัวการให้แก้ปัญหาได้หรือทำให้พ้นทุกข์ได้จริง เรียงไว้ลำดับ ท้าย เพราะต่อจากปัญญาก็คือวิมุตติ(ความหลุดพ้นจากปัญหา ความเป็นอิสระ ปลอดจากทุกข์) และจึงกล่าวว่า การศึกษาคือกระบวนการสร้างปัญญา ระบบการศึกษาที่สมบูรณ์จะต้องมีองค์ ประกอบพร้อม ทั้งศีล สมาธิและปัญญา ถ้าขาดเพียงอย่างใดอย่างหนึ่ง จะกลายเป็นระบบการ ศึกษาที่ทำลายการศึกษาเสียเอง และนำความหายนะมาสู่สังคม เช่น ระบบการศึกษาที่หย่อน ในศีล ขาดการฝึกอบรมในเรื่องระเบียบวินัย จะ กลายเป็นเครื่องผลาญประโยชน์ของปัญญา เสียเอง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2556)

หลักการศึกษา 3 ประการ หรือไตรสิกขานั้นก็จัดวางรูปแบบขึ้นโดยมุ่งให้เกิดขึ้น ตามหลักปฏิบัติ แห่งอริยมรรค (มรรควิธีแก้ปัญหา หรือมรรคาแห่งความดับทุกข์) คือ เป็นการ ฝึกฝนอบรมให้องค์ทั้ง 8 แห่ง มรรคนั้น เกิดมีและเจริญงอกงาม ใช้ประโยชน์ได้บริบูรณ์ยิ่งขึ้น แก้ไขปัญหาดับทุกข์ได้ดียิ่งขึ้นตามลำดับจนถึง ที่สุด กล่าวคือ

1. อธิศีลสิกขา คือ การศึกษาด้านหรือขั้นที่ฝึกปรือให้เกิดมีสัมมาวาจา สัมมากัมมัน ตะ และ สัมมาอาชีวะ เจริญงอกงามขึ้น จนบุคคลมีความพร้อมทางความประพฤติ วินัย และ

ความสัมพันธ์ทางสังคมถึง มาตรฐานของอารยชน เป็นพื้นฐานแก่การสร้างเสริมคุณภาพจิตได้ดี

2. อธิจิตตสิกขา คือ การศึกษาด้านหรือขั้นตอนที่ฝึกปรือให้เกิดมี สัมมาเวายามะ สัมมาสติและ สัมมาสมาธิเจริญงอกงามขึ้น จนบุคคลมีความพร้อมทางคุณธรรม มีคุณภาพจิต สมรรถภาพจิต และสุขภาพจิต พัฒนาถึงมาตรฐานของอารยชน เป็นพื้นฐานแห่งการพัฒนา ปัญญาได้ดี

3. อธิปัญญาสิกขา คือ การศึกษาด้านหรือขั้นตอนที่ฝึกปรือให้เกิดมี สัมมาทิฐิ และสัมมาสังกัปปะ เจริญงอกงามขึ้นจนบุคคลมีความพร้อมทางปัญญาถึงมาตรฐานของ อารยชน สามารถดำรงชีวิตอยู่ด้วยปัญญา มีจิตใจผ่องใส เบิกบาน ไร้ทุกข์ หลุดพ้นจากความ ยึดติดถือมั่นต่างๆ เป็นอิสระเสรีด้วยปัญญาอย่างแท้จริง (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), 2543)

สรุปว่า หลักไตรสิกขา เป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่ส่งเสริมการจัดการ เรียนรู้ประกอบด้วย หลักการ 3 ประการ ได้แก่ อธิศีลสิกขา หรือศีล การฝึกฝนเพื่อพัฒนา ด้านพฤติกรรม และอธิจิตตสิกขา หรือสมาธิ การฝึกฝนพัฒนาตนเองในด้านจิตใจ อธิปัญญา สิกขา หรือปัญญา การพัฒนาปัญญาโดยใช้สมาธิ เป็นพื้นฐานแก่การสร้างเสริมคุณภาพ จิต เป็นพื้นฐานแห่งการพัฒนาปัญญา และหลุดพ้นจากความยึดติดถือมั่นต่างๆ เป็นอิสระเสรี ด้วยปัญญาโดยแท้

การจัดการความรู้ในองค์กรตามหลักพุทธธรรม

“ความรู้” (Knowledge) คือ ข้อเท็จจริง ข้อมูล และทักษะ สิ่งที่สั่งสมมาจากการ ศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า ประสบการณ์ และถ่ายทอด ส่วนการจัดการความรู้ คือ กระบวนการเก็บรวบรวมความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคลทั้งที่ได้เผยแพร่ออกมาแล้วและที่ยังฝังติด อยู่กับบุคคล ความรู้แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน (Tacit Knowledge) เป็น ความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์หรือสัญชาติญาณ และความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) ซึ่งเป็นความรู้ที่สามารถรวบรวม ถ่ายทอดได้ โดยผ่านวิธีต่าง ๆ ทั้งนี้สามารถจัด เก็บให้เป็นระบบพร้อมที่จะนำมาใช้งานเพื่อพัฒนาองค์กรได้ตลอดเวลา อันจะส่งผลให้องค์กร มีความสามารถในเชิงแข่งขันสูงสุด โดยมีองค์ประกอบของการจัดการความรู้ เพื่อให้เกิดความ สำเร็จการจัดการความรู้เกิดจากการผสมผสานการทำงานระหว่างองค์ประกอบ อันได้แก่ คน (Man) เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันมุ่งที่ความสามารถของคนในองค์กร มีความ คล่องตัวตามสภาวะการณ์ เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) จะเป็นเครื่องมือ ที่ดี เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของความรู้ในองค์กร ทั้งนี้ประกอบไปด้วย เทคโนโลยีที่ ใช้ในการจัดเก็บสารสนเทศ (repositories) เครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่าย (server) จัดเก็บข้อมูล

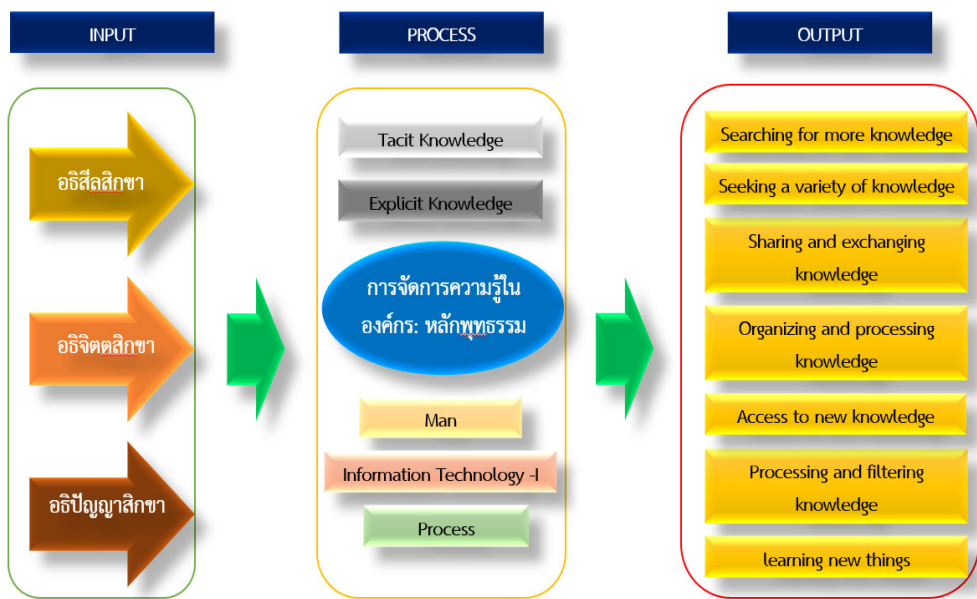
จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ และกระบวนการจัดการความรู้ (Process) ทำการวิจัยใหม่ เพื่อค้นพบสิ่งใหม่ แล้วนำผลการวิจัยนั้นไปพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เกิดการจัดหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ (knowledge acquisition) การแบ่งปันความรู้ (knowledge sharing) และมีการใช้หรือเผยแพร่ความรู้ (knowledge utilization) รวมไปถึงแพลตฟอร์มที่ทำให้เกิดการทำงานร่วมกัน (collaborative platforms) เพื่อสนับสนุนการทำงานร่วมกัน ระบบเครือข่าย (network) โดยประเภทของแหล่งเรียนรู้ในองค์กร มี 2 ประเภท คือ Tacit Knowledge เป็นความรู้ที่อยู่ในสมองคน และ Explicit Knowledge เป็นความรู้ที่เป็นเหตุเป็นผล ผ่านกระบวนการในการจัดการความรู้ มี 5 ขั้นตอน คือ การได้มาซึ่งความรู้ การจัดเก็บความรู้ จัดระบบข้อมูล การแบ่งปันความรู้ และการใช้ความรู้ ส่วนกระบวนการจัดการความรู้ คือ ความรู้เปรียบเสมือนอาหารขององค์กรแห่งการเรียนรู้ แบ่งได้ 7 ด้าน ดังนี้ การค้นหาความรู้ การเสาะ และแสวงหาความรู้ การจัดระบบความรู้ การประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเรียนรู้

หลักไตรสิกขา เป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่ส่งเสริมการจัดการความรู้ประกอบด้วย หลักการ 3 ประการ ได้แก่ อธิศีลสิกขา หรือศีล การฝึกฝนเพื่อพัฒนาด้านพฤติกรรม และอธิจิตตสิกขา หรือสมาธิ การฝึกฝนพัฒนาตนเองในด้านจิตใจ อธิปัญญาสิกขา หรือปัญญา การพัฒนาปัญญาโดยการใช้สมาธิ การจัดการความรู้ในองค์กรตามหลักพุทธธรรมเป็นการพัฒนาบุคลากรองค์กรทางด้านร่างกาย (ศีล) อารมณ์ (สมาธิ) จิตใจ (สมาธิ) สังคม (ศีล) และสติปัญญา (ปัญญา) เพื่อให้บุคลากรองค์กรมีการพัฒนาที่ดี และเป็นพื้นฐานแก่การสร้างเสริมคุณภาพจิต เป็นพื้นฐานแห่งการพัฒนาปัญญา และหลุดพ้นจากความยึดติดถือมั่นต่างๆ เป็นอิสระเสรีด้วยปัญญาโดยแท้

องค์ความรู้จากการศึกษา

ในปัจจุบันการจัดการความรู้ในองค์กรตามหลักพุทธธรรม Tacit Knowledge เป็นความรู้ที่อยู่ในสมองคน และ Explicit Knowledge เป็นความรู้ที่เป็นเหตุเป็นผล ผ่านกระบวนการในการจัดการความรู้ มี 5 ขั้นตอน คือ การได้มาซึ่งความรู้ การจัดเก็บความรู้ จัดระบบข้อมูล การแบ่งปันความรู้ และการใช้ความรู้ เพื่อให้เกิดความสำเร็จการจัดการความรู้เกิดจากการผสมผสานการทำงานระหว่างองค์ประกอบ ซึ่งได้แก่ คน (Man) เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology -I) และกระบวนการจัดการความรู้ (Process) และกระบวนการจัดการความรู้ คือ ความรู้เปรียบเสมือนอาหารขององค์กรแห่งการเรียนรู้ แบ่งได้ 7 ด้าน ดังนี้ การค้นหาความรู้ การเสาะ และแสวงหาความรู้ การจัดระบบความรู้ การประมวลผลและกลั่น

กรองความรู้ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเรียนรู้ ไตรสิกขา เป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่ส่งเสริมการจัดการความรู้ประกอบด้วย หลักการ 3 ประการ ได้แก่ อธิศีลสิกขา หรือศีล การฝึกฝนเพื่อพัฒนาด้านพฤติกรรม และอธิจิตตสิกขา หรือสมาธิ การฝึกฝนพัฒนาตนเองในด้านจิตใจ อธิปัญญาสิกขา หรือปัญญา การพัฒนาปัญญาโดยการ ใช้สมาธิ เพื่อให้องค์กรได้พบการค้นหาคำความรู้เพิ่มพูน การเสาะ และแสวงหาความรู้ที่หลายหลาย การจัดระบบ และการประมวลผลความรู้ การประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ การเข้าถึงข้อมูลความรู้ใหม่ๆ การเรียนรู้สิ่งใหม่ และการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ที่มา: อ้อมตะวัน สารพันธ์, พระวุฒิชัย มหาสพโท, ศรีสกุล ชัยเวียง

สรุป

“ความรู้” (Knowledge) คือ ข้อเท็จจริง ข้อมูล และทักษะ สิ่งที่ส่งสมมาจาก การศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า ประสบการณ์ และถ่ายทอด ส่วนการจัดการความรู้ คือ กระบวนการเก็บรวบรวมความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคลทั้งที่ได้เผยแพร่ออกมาแล้วและที่ยังฝังติดอยู่กับบุคคล ความรู้แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน (Tacit Knowledge) เป็น ความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์หรือสัญชาติญาณ และความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) ซึ่งเป็นความรู้ที่สามารถรวบรวม ถ่ายทอดได้ โดยผ่านวิธีต่าง ๆ ทั้งนี้สามารถจัด

เก็บให้เป็นระบบพร้อมที่จะนำมาใช้งานเพื่อพัฒนาองค์การได้ตลอดเวลา อันจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในเชิงแข่งขันสูงสุด โดยมีองค์ประกอบของการจัดการความรู้ เพื่อให้เกิดความสำเร็จการจัดการความรู้เกิดจากการผสมผสานการทำงานระหว่างองค์ประกอบ ซึ่งได้แก่ คน (Man) เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology -I) และกระบวนการจัดการความรู้ (Process) โดยประเภทของแหล่งเรียนรู้ในองค์กร มี 2 ประเภท คือ Tacit Knowledge เป็นความรู้ที่อยู่ในสมองคน และ Explicit Knowledge เป็นความรู้ที่เป็นเหตุเป็นผล ผ่านกระบวนการในการจัดการความรู้ มี 5 ชั้น คือ การได้มาซึ่งความรู้ การจัดเก็บความรู้ จัดระบบข้อมูล การแบ่งปันความรู้ และการใช้ความรู้ ส่วนกระบวนการจัดการความรู้ คือ ความรู้เปรียบเสมือนอาหารขององค์การแห่งการเรียนรู้ แบ่งได้ 7 ด้าน ดังนี้ การค้นหาความรู้ การเสาะ และแสวงหาความรู้ การจัดระบบความรู้ การประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเรียนรู้

หลักไตรสิกขา เป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่ส่งเสริมการจัดการความรู้ประกอบด้วย หลักการ 3 ประการ ได้แก่ อธิศีลสิกขา หรือศีล การฝึกฝนเพื่อพัฒนาด้านพฤติกรรม และอธิจิตตสิกขา หรือสมาธิ การฝึกฝนพัฒนาตนเองในด้านจิตใจ อธิปัญญาสิกขา หรือปัญญา การพัฒนาปัญญาโดยใช้สมาธิ การจัดการความรู้ในองค์กรตามหลักพุทธธรรมเป็นการพัฒนาบุคลากรองค์กรทางด้านการร่างกาย (ศีล) อารมณ์ (สมาธิ) จิตใจ (สมาธิ) สังคม (ศีล) และสติปัญญา (ปัญญา) เพื่อให้บุคลากรองค์กรมีการพัฒนาที่ดี และเป็นพื้นฐานแก่การสร้างเสริมคุณภาพจิต เป็นพื้นฐานแห่งการพัฒนาปัญญา และหลุดพ้นจากความยึดติดถือมั่นต่างๆ เป็นอิสระเสรีด้วยปัญญาโดยแท้

ข้อเสนอแนะ

1. ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรตามหลักไตรสิกขา จัดอบรมและกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมด้านศีล สมาธิ และปัญญา เพื่อสร้างบุคลากรคุณภาพ
2. สร้างวัฒนธรรมการแบ่งปันความรู้ในองค์กร สร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการแบ่งปันความรู้ เพื่อพัฒนาทักษะร่วมกัน
3. เน้นการวิจัยและพัฒนาเพื่อค้นพบความรู้ใหม่: สนับสนุนการวิจัยเพื่อสร้างความรู้ใหม่และเพิ่มความได้เปรียบในการแข่งขัน
4. พัฒนากระบวนการจัดการความรู้ที่ครอบคลุม ปรับปรุงกระบวนการจัดการความรู้ให้ครอบคลุมทุกขั้นตอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ.

บรรณานุกรม

- กิดานันท์ มลิทอง. (2545). **เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม**. กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์.
- กิริติ ยศยิ่งยง. (2552). **องค์กรแห่งนวัตกรรม แนวคิด และกระบวนการ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ประพนธ์ ภาสุขยัต. (2547). **การจัดการความรู้ฉบับมือใหม่หัดขับ**. กรุงเทพมหานคร: ไยโหม
- พรรณี สนวนเพลง. (2552). **เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมสำหรับการจัดการความรู้**. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2556). **ปรัชญาการศึกษาของไทย ภาคพุทธธรรม: แขนงนำการศึกษา (ภาคต้นของหนังสือ ปรัชญาการศึกษาของไทย**. กรุงเทพมหานคร: ผลิธีมม์.
- พระมหาจรรยาอุภิมมจิตโตและคณะ. (2562). **การประชุมวิชาการระดับชาติมจร. ครั้งที่ 3 นวัตกรรมทางการปกครองและการบริหารในยุคไทยแลนด์ 4.0. เรียกใช้เมื่อ 2 พ. ฤ. ษ. ภา. ค. ม. 2566** จาก http://econ.mcu.ac.th/wp-content/uploads/2020/05/Article_Personal.pdf
- พระพนมภรณ์ ฐานิสสร นายชาติรี เฟ็งท่า และพระมหาวิวัฒนา สุรจิตโต. (2563). **การจัดการความรู้: กระบวนการพัฒนาคนและการพัฒนางาน**. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คพับลิเคชันส์จำกัด.
- วิจารณ์ พานิช. (2547). **การจัดการความรู้คืออะไร**. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2563 แหล่งที่มา <http://www.kmi.or.th/kmi-articles/prof-vicharn-panich/65-0001-intro-to-km.html>
- สุภาภรณ์อินทองคง. (2550). **การใช้หลักพุทธธรรมนำการวิจัยและพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สุขภาพองค์กรรวม**. สงขลา: ศูนย์เรียนรู้ชุมชนภาคใต้ (ศรช.).
- อำนาจ บัวศิริ. (2561). **กระบวนการสร้างภาวะผู้นำด้วยหลักไตรสิกขา. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. 5(3). 26-27
- Franklin, B. (2005). *Knowledge management synergy*. Retrieved April 13, 2018, from <http://www.providersedge.com/kma>.